

«ამებას პრინციპი» ანუ სასაქონლო-ფულად ურთიერთობათა განვითარება და ენათა და ხალხთა «სიძველის» საკითხი

მილორდ სიჭინავა
ეკონომიკის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

რეზიუმე

სტატია ეძღვნებასაერთოდ ენათა და ხალხთა და, სახელდობრ, ქართველურ ენათა და თავად ქართველთა წარმომავლობისა და „სიძველის“ პრობლემას. შედარებისთვის ავტორს მოჰყავს ამებას მაგალითი. ეს ერთუჯრედიანი არსება მრავლდება გაყოფით. როცა ის ერთდროულად იყოფა ორ, სამ ან მეტ ამებად, და, ამდენად, თავად გაყოფა მათი მშობელი, ყოველი ახალი - შვილი ამება იმთავითვე გარკვეულწილად სანყისი ამებაცაა და ახალიც, ვინაიდან სანყისი ამება ამ შემთხვევაში არა თუ არ ქრება, არამედ აგრძელებს კვლავაც სიცოცხლეს ყველა მათგანში იმავდროულად, რა რაოდენობითაც და რამდენჯერადაც არ უნდა მოხდეს მათი გაყოფა და ზრდა-გამრავლება სწორედ ამგვარი პრინციპით, რასაც ავტორი „ამებას პრინციპს“ უწოდებს.

ზუსტად ამავე პრინციპით მიმდინარეობს, სავარაუდოდ, როგორც წესი, საერთოდ ენათა და ხალხთა გაყოფა-გამრავლებისა და ზრდა-განვითარების სპროცესიც საბაზრო ურთიერთობათა აღმოცენებისა და განვითარების კვალდაკვალ, გარდა კიდევ რიგი სხვა, სავსებით კანონზომიერი ისტორიული პროცესებისა, რაც კლასიკურად ახასიათებს ასევე თავად საკუთრივ ქართული ენის წარმოშობასაც. ამიტომ, ავტორის მტკიცებით, სინამდვილეში არ არსებობს „უფროსი“ და „უმცროსი“ ენა და, შესაბამისად, „უფროსი“ და „უმცროსი“ ხალხი. ყველა ენა და ყველა ხალხი დედამიწაზე, რომელნიც დღემდეა შემორჩენილი, გარკვეული აზრით, ფაქტობრივად, ერთი და იმავე ასაკისაა.

საკვანძო სიტყვები: „ამებას პრინციპი“, სასაქონლო-ფულადი ურთიერთობები, ქართველური ენები, ენათა და ხალხთა „სიძველე“.

„AMOEBA PRINCIPLE“ OR THE DEVELOPMENT COMMODITY MONETARY RELATIONS AND THE PROBLEM OF THE „ANCIENCY“ OF LANGUAGES AND PEOPLES

Milord Sichinava,
doctor of economical sciences, professor

ABSTRACT

This article is devoted to the problem of origin of languages and peoples, in particular, that of the Kartvelian languages and the kartvelians themselves; it also discusses the question as to „how ancient“ they are. The

author exemplifies his ideas by Amoeba. This unicellular creature is reproduced by division. When it is simultaneously divided into two, three or more, and thus separation itself is their parent. Every new - Amoeba - in a certain way - is the first and the new from the outset, because the first amoeba does not disappear in this case, but continues living in all of them at one and the same time regardless of in what quantity and how many times they are divided; their growing and reproducing occur by such a principle that the author calls „Amoeba Principle“.

Supposedly it is precisely the same principle according to which, as a rule, the process of separation and growth of languages and peoples in general occurs after the growth and development of market relations; apart of the other equally important regular historical processes that classically characterize the origin of the Georgian language itself. Therefore, the author claims that there are no „older“ and „younger“ languages and consequently - „senior“ and „younger“ peoples. All languages and all peoples on the earth - in a way - are in fact of the same age.

Keywords: „Amoeba Principle“, commodity monetary relations, Kartvelian languages, „ancient“ of languages and peoples

* * * *

საერთოდ ენათა და ხალხთა და, სახელდობრ, ქართველურ ენათა და თავად ქართველთა წარმომავლობისა და „სიძველის“ საკითხი მეცნიერებაში დამუშავებულია არც თუ ისე ამომწურავად და სარწმუნოდ¹. შესაბამისად, ხშირ შემთხვევაში არაა გადანყვეტილი სამართლიანად მისგან გამომდინარე ენობრივ ურთიერთობათა მონესრიგების რიგი

1 „ქართველურ ენათა ოჯახის სახელწოდება უკავშირდება ეთნონიმს - ქართველი“. ენათა ამ „... ოჯახში შედის: ქართული, მეგრული, ლაზური და სვანური ენები. მეგრული და ლაზური სპეციალისტთა ერთი ნაწილის მიერ მიჩნეულია ერთი და იმავე ენის დიალექტებად (ამ ენას ზანურს, ან კოლხურს უწოდებენ)“ [7, 3]. „ქართული სალიტერატურო ენა დასაბამიდანვე ემსახურებოდა ყველა ქართველურ ტომს - ქართველებს (ალბათ, უნდა იყოს-ქართ-ებს, იგივე ქორთუ-ებს მეგრულად - მ. ს.), მეგრელებს, ლაზებს და სვანებს“ [7, 4]. თუმცა „საიდან განჩნდა ეს ქართის ტომი, ან როგორ, სამწუხაროდ, ნათელი არაა“ [1, 224] და საერთოდ „... უნდა ითქვას, რომ ქართველი ხალხის გენეზისის საკითხი ყოვლად შეუსწავლელია“ [1, 225]. მეტიც. დღემდე ბოლომდე გარკვეული არაა თავად ქართველთა თვითსახელწოდების ეტიმოლოგიის საკითხიც [5, 337...]. შდრ. [3]; [9] და სხვ.

პრობლემა, რაც საფუძველს აძლევს საზოგადოების გარკვეულ ფენებში სხვადასხვასახის დავა-პოლემიკასა და სპეკულაციებს აღნიშნულ სფეროში.

პრობლემის კვლევის უფრო ხელშესახები და სარწმუნო წარმომჩენისთვის, ალბათ, არ იქნებოდა ურიტო თავდაპირველად წარმოგვედგინა რაც შეიძლება შემოკლებულად მოსაზრებები საერთოდ ენათა და ხალხთა წარმოშობისა და მათი ეგრეთ წოდებული სიძველის შესახებ, რასაც შეიძლება სწორედ „ამებას პრინციპი“ ეწოდოს.

მსგავსი პრინციპის თანახმად აშკარად ნაკლებმეცნიერული და საზიანოა შეხედულება ერთი ენიდან მეორის წარმოშობისა (ან კიდევ მისგან გამოყოფისა) და, ამდენად, მასხადამე, „უფროსი“ და „უმცროსი“ ენებისა და, შესაბამისად, „უფროსი“ და „უმცროსი“ ხალხების შესახებ, მით უფრო მაშინ, როცა მოცემულ ენებს (ან კიდევ მათს გარკვეულ ერთობლიობას) მეცნიერულად სავსებით სარწმუნო ახლო გენეტიკურ-ისტორიული ნათესაობა უდასტურდებათ. სინამდვილეში არ არსებობს „უფროსი“ და „უმცროსი“ ენა და, შესაბამისად, „უფროსი“ და „უმცროსი“ ხალხი. ყველა ენა და ყველა ხალხი დედამიწაზე, რომელნიც დღემდე შემორჩენილი, მათი აღმოცენების ხნოვანობისა და განუწყვეტელი ცვლილება - განვითარების მიუხედავად, გარკვეული აზრით, ფაქტობრივად, ერთი და იმავე ასაკისაა.

რასთან გვაგს საქმე სინამდვილეში?

შედარებისთვის მოვიყვანოთ ამებას მაგალითი. ეს ერთუჯრედიანი არსება მრავლდება გაყოფით. როცა ის ერთდროულად იყოფა, ვთქვათ, ორ, სამ ან მეტ ამებად, ცხადია, არ იქნებოდა გამართლებული გველაპარაკა ამ არსებათა წარმომავლობის („შობა-გაჩენის“, „ქვეყნად მოვლენის“) სხვადასხვა ასაკზე. ყველა მათგანი წარმოიშობა გაყოფით და თანაც სწორედ ერთსა და იმავე დროს და იმიტომ. თავად გაყოფა ამ შემთხვევაში მათი მშობელი. სად არის ახლა საწყისი ამება? იგი არა თუ არ ქრება, არამედ, პირიქით, აგრძელებს კვლავაც სიცოცხლეს ყველა მათგანში იმავდროულად. ასე, რომ თითოეული ახალი ამება უკვე იმთავითვე გარკვეულწილად საწყისი ამებაცაა და ახალიც. და ასე გრძელდება მუდამ და მარადჟამს, სანამ არსებობს ამებას მოდგმა, რა რაოდენობითაც და რამდენჯერადაც არ უნდა მოხდეს მათი გაყოფა და ზრდა-გამრავლება სწორედ ამგვარი პრინციპით.

ზუსტად ამავე პრინციპით მიმდინარეობს, სავარაუდოდ, როგორც წესი, საერთოდ ენათა და ხალხთა გაყოფა-გამრავლებისა და ზრდა-განვითარების პროცესიც, გარდა კიდევ რიგი სხვა, სრულიად განსაკუთრებული, მაგრამ იმავდროულად ამასთანავე სავსებით კანონზომიერი ისტორიული პროცესებისა², რაც კლასიკურად ახასიათებს ასევე თავად სა-

2 საერთოდ ენები, როგორც წესი, ჩნდებიან ხოლმე სწორედ ხალხთა დაშლა-დანაწილებისა და შერწყმა-შეერთების შედეგად, რასაც ისტორიულად სრულიად სხვადასხვა გარემოება უდევს საფუძვლად. შდრ. [11]; [8]; [10]; [2] და სხვ.

კუთრივ ქართული ენის (ანუ სახელდობრ იგივე ქართის, სწორედ იგივე ქალაქის ენის) წარმოშობასაც. შდრ. [4].

თავდაპირველად, როგორც წესი, თავად ხალხები შორდებიან ერთმანეთს სრულიად სხვადასხვა მიზეზით და მეტ-ნაკლებად ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე, ალბათ, კვლავინდებურად აგრძელებენ კიდევ მეტყველებას ერთსა და იმავე ენაზე. მაგრამ დროთა განმავლობაში რიგი გარემოების ზემოქმედებით, - როგორცაა ბუნებასთან, ერთმანეთთან და კოსმოსთან (ლმერთთან) და სხვ. ადამიანთა ურთიერთობა, - ისინი ნელ-ნელა შორდებიან ერთმანეთს და თანდათანობით იწყებს აღმოცენებასა და განვითარებას განსხვავება მათ შორის. ამ განსხვავებებს კი ერთმანეთისგან და ასევე მათი საერთო წინარე ენისგან, როგორც ცალკეული მათგანის სპეციფიკური ცვლილება-განვითარების პროდუქტებს, მართლაცაა შეიძლება ჰქონდეს სრულიად განსხვავებული ასაკი. ასევე ენები და ხალხები შეიძლება განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისგან თავიანთი განვითარების დონის მიხედვით, მსგავსად იმისა, როგორც, მაგალითად, ორი ტყუპისცალიდან ერთ-ერთი შეიძლება იყოს უაღრესად განათლებული, ხოლო მეორე - წერა-კითხვის უცოდინარი და ა.შ.. მაგრამ ეს პროცესები სავსებით ბუნებრივი და კანონზომიერი და არამც და არამც არ უნდა იყოს საშური.

ზუსტად ამგვარი ურთიერთდამოკიდებულება თითქოსდა აგრეთვე, როგორც ჩანს, თავად საკუთრივ ქართველურ ენათა შორისაც³, რომლის ერთ-ერთი უდავო ობიექტური მიზეზიცაა საერთოდ სასაქონლო-ფულად, ანუ იგივე საბაზრო ურთიერთობათა აღმოცენებისა და განვითარების პროცესი შრომის საზოგადოებრივი დანაწილების, კერძო საკუთრებისა და შემდგომში უკვე თვით სახელმწიფოს აღმოცენებისა და განვითარების შედეგად [შდრ. 6]. სწორედ ესაა, სავარაუდოდ, ასევე თავად ქართველთა დღემდე შემორჩენილი ბუნებრივ-ისტორიული დაშლა-დაქუცმაცებისა და ხშირ შემთხვევაში მისი არაერთი ორგანულინაწილის უკიდურესი განმხოლოების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მიზეზიც⁴, რაც შემდგომში უკვე, როგორც ჩანს, საუკუნეობრივად დააკანონა და განამტკიცა, უდავოდ, თავად საკუთრივ ფეოდალურმა წეს-წყობილებამ და ამით აღმოაცენა კიდევ მთელი რიგი არასასურველი და არაპროგრესული ტენდენციები მთლიანად ქვეყნის ტერიტორიულ-რეგიონული ურთიერთდამოკიდებულების სფეროში, თუმცა წარმოშვა ამასთანავე იმავდროულად ერთობ განუმეორებელი კოლორიტი და მომხიბვლელობა თითოეული მისი შემადგენე-

3 ინტერესს იწვევს ამ თვალსაზრისით გერჰარდ დეეტერსისა და მის თანამოაზრეთა ერთობ პოპულარული შეხედულება სახელდობრ ქართველურ ენათა ნათესაობრივი ურთიერთმართების შესახებ [შდრ. 7, 3-12...].

4 საგულისხმოა ამ მხრივ შეხედულება, რომ ადრეფეოდალური ხანისთვის ქართველი ერი მეტყველებდა არაერთ განსხვავებულ ქართველურ ენაზე [შდრ. 1, 203-205, 212 ...], რომელთა უმეტესობა დღემდეა შემორჩენილი.

ლი ნაწილის კულტურულ-ისტორიული განვითარების პროცესში, როგორც ერის ერთ-ერთი დღემდე შემორჩენილი მართლაც და ფასდაუდებელი საგანძური და სიმდიდრე.

ასე, რომ თავისი განვითარების საწყის ეტაპზე და გარკვეულწილად ასევე შემდგომშიც, მეტ-ნაკლებად ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე, სწორედ საბაზრო ურთიერთობათა აღმოცენებისა და ჩამოყალიბების პროცესი თავდაპირველად თიშავს და ამორიშორებს ერთმანეთისგან ერის საზოგადოებრივი სხეულის მთლიანობასა და ერთიანობას, მაგრამ განვითარების მაღალ და უმაღლეს საფეხურებზე ისევ და ისევ აერთიანებს და ადულაბებს მას უკვე მისთვის შესაფერ ტექნიკურ-ეკონომიკურ ბაზაზე. ზუსტად იგივეკანონზომიერება ახასიათებს აგრეთვე თავად საკუთრივკაცობრიობის განვითარების პროცესსაც მთლიანად, რაც შემდგომ მეცნიერულ კვლევა-ძიებასა და დამუშავებას მოითხოვს.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბერძენიშვილი ნ. საქართველოს ისტორიის საკითხები. თბ., 1990.
2. გამყრელიძე თ., კიკნაძე ზ., შადური ი., შენგელაია ნ. თეორიულ ენათმეცნიერების კურსი. თბ., 2008.

3. გორდეზიანი რ. ქართული თვითშეგნების ჩამოყალიბების პრობლემა. თბ., 1993.

4. მელიქიშვილი გ. საქართველოს, კავკასიისა და მახლობელი აღმოსავლეთის უძველესი მოსახლეობის საკითხისათვის. თბ., 1965.

5. მუსხელიშვილი დ. ქართველთა თვითსახელწოდების ისტორიისათვის. - კრებ.: საქართველოსა და ქართველების აღმნიშვნელი უცხოური და ქართული ტერმინოლოგია. თბ., 1993.

6. სიჭინავა მ. საქართველო და ანტიკური მითოსი: სასაქონლო-ფულად ურთიერთობათა განვითარების საფეხურები. დის. ეკონ. მეცნ. დოქტ... თბ., 1999.

7. ფენრიხი ჰ., სარჯველაძე ზ. ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი. თბ., 1990.

8. ჯავახიშვილი ი. საქართველოს, კავკასიის და მახლობელი აღმოსავლეთის ისტორიულ - ეთნოლოგიური პრობლემები. თბ., 1950.

9. ჯაფარიძე ო. ქართველი ერის ეთნოგენეზის სათავეებთან. თბ., 2006.

10. Гамкрелидзе Т. В., Иванов В. В. Индоевропейский язык и индоевропейцы. Реконструкция и историко-типологический анализ праязыка и протокультуры. Т. I-II, Тб., 1984.

11. Март Н. Я. К истории передвижения яфетических народов с юга на север Кавказа: ИАН. С-Пб., 1916.